Kur Korumalı Mevduatta Bütçe Hakkı

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Genel Kurul (Norm Denetimi)	06.03.2025	İptal

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/32	2025/67	4749 s.K. geç. m.35, 7351 s.K. m.12, 17, Anayasa 7, 13, 20, 87, 161, 167, 6216 s.K. m.43, 66

ÖZET

AYM, kur artışına karşı TL mevduat ve katılma hesaplarının desteklenmesi için Merkez Bankasına kaynak aktarma yetkisini Anayasa'ya uygun buldu; Bakanın bütçeye ödenek ekleme yetkisini bütçe hakkına, destek esaslarının Cumhurbaşkanına bırakılmasını m.7'ye aykırı bularak ertelemeli iptal etti.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/kur-korumali-mevduat-butce-hakki-aym-2025-67/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 2022/32 · Karar Sayısı: 2025/67 · Karar Tarihi: 6/3/2025 · R.G. Tarih-Sayı: 4/6/2025-32920

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri (133 milletvekili)

İPTAL DAVASININ KONUSU: 19/1/2022 tarihli ve 7351 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 2. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen beşinci cümlede yer alan "...yüzde ellisi..." ibaresinin,

B. 11. maddesiyle 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na eklenen geçici 5. maddenin; 1. Dördüncü fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin, 2. Beşinci fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı tarafından düzenlemeler..." ibaresinin, 3. Altıncı fıkrasında yer alan "...idareler tarafından bu maddeye uygun olarak ilgili mevzuatında düzenleme..."

ibaresinin, 4. Yedinci fıkrasında yer alan "…ilgili kuruluş veya üst birliğin mevzuatında düzenleme…" ibaresinin,

C. 12. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 35. maddenin; 1. Birinci fıkrasının, 2. İkinci fıkrasında yer alan "…Cumhurbaşkanı…" ibaresinin, 3. Üçüncü fıkrasında yer alan "… Cumhurbaşkanı…" ibaresinin, 4. Dördüncü fıkrasının,

Ç. 17. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 20., 35., 36., 40., 48., 73., 87., 90., 104., 123., 125., 135. ve 167. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

[Derleme notu: Bu metin, kararın 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesi (kur artışlarına karşı Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarının desteklenmesi) ile 7351 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1)/(a) bendine ilişkin bölümlerini, hüküm fıkrasının tamamını içerir. 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesi ve 4735 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesine ilişkin gerekçe bölümleri ile karşıoy gerekçesi derlemeye alınmamıştır; bu kurallara ilişkin sonuçlar hüküm kısmında yer almaktadır.]

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ (İlgili Bölümler)

12. maddesiyle 4749 sayılı Kanun'a eklenen geçici 35. madde şöyledir:

"Geçici Madde 35 – (Ek:19/1/2022-7351/12 md.)

Finansal istikrara katkı sağlamak ve gerçek kişilerin mevduat ve katılma hesaplarının getirilerini kur artışlarına karşı desteklemek amacıyla bankalar nezdinde 21/12/2021 ve 31/12/2022 tarihleri arasında açılan Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarına aktarılmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına nakit kaynak aktarmaya ve nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek eklemeye Hazine ve Maliye Bakanı yetkilidir.
Bu madde kapsamında ödenecek destek tutarını ve hesaplama yöntemini, destekten yararlanacak gerçek kişi kapsamını, hesap türlerini, vadeleri, limitleri, hesapların vadeden önce kapatılması durumunda yapılabilecek kesintiler ile bu kesintilerin Hazine ve Maliye Bakanlığına aktarılmasını, bu madde kapsamında destek olarak aktarılacak kaynağın kullandırılması ile uygulamaya ve denetime ilişkin usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Birinci fıkrada yer alan nihai hesap açma tarihini öne çekmeye veya 31/12/2023 tarihine kadar uzatmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanması kapsamında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve bankalardan gerekli veri ve bilgiyi talep edebilir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya bankalar talep edilen veri ve bilgiyi Hazine ve Maliye Bakanlığının belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde vermekle yükümlü olup, veri ve bilginin birinci fıkrada belirtilen amaç

çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığına verilmesinde diğer kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler uygulanmaz.

Bu madde kapsamında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından aktarılacak desteğin hak sahipliğinin tespiti ile desteğin doğru ve tam hesaplanmasından, Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarının açıldığı banka sorumludur. Haksız olarak verildiği tespit edilen destek tutarı, bankaya ödendiği tarihten tahsil edildiği tarihe kadar 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammıyla birlikte anılan Kanun hükümlerine göre tahsil edilir."

17. maddesi şöyledir: "MADDE 17 – Bu Kanunun; a) 12 nci maddesi 21/12/2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde, b) 13 üncü maddesi 2022 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde, c) 14 üncü ve 15 inci maddeleri 1/1/2022 tarihinden, özel hesap dönemine tabi olan mükelleflerde 2022 takvim yılında başlayan özel hesap döneminin başından itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere yayımı tarihinde, ç) 16 ncı maddesi 1/1/2022 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde, d) Diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca 21/4/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

C. Kanun'un 12. Maddesiyle 4749 Sayılı Kanun'a Eklenen Geçici 35. Maddenin Birinci Fıkrasının, İkinci ve Üçüncü Fıkralarında Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbareleri ile Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

30. 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin dava konusu birinci fıkrasında finansal istikrara katkı sağlamak ve gerçek kişilerin mevduat ve katılma hesaplarının getirilerini kur artışlarına karşı desteklemek amacıyla bankalar nezdinde 21/12/2021 ve 31/12/2022 tarihleri arasında açılan Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarına aktarılmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına (TCMB) nakit kaynak aktarmaya ve nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek eklemeye Hazine ve Maliye Bakanının (Bakan) yetkili olduğu düzenlenmiştir. Anılan fıkrada Bakana iki konuda yetki verilmektedir. Bunlardan ilki gerçek kişiler tarafından bankalar nezdinde 21/12/2021 ve 31/12/2022 tarihleri arasında açılan Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarına aktarılmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına nakit kaynak aktarma; ikincisi ise söz konusu nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek ekleme yetkisidir.

31. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ise bu madde kapsamında ödenecek destek tutarını ve hesaplama yöntemini, destekten yararlanacak gerçek kişilerin kapsamını, hesap türlerini, vadelerini, limitlerini, hesapların vadeden önce kapatılması durumunda yapılabilecek kesintiler ile

bu kesintilerin Hazine ve Maliye Bakanlığına (Bakanlık) aktarılmasını, bu madde kapsamında destek olarak aktarılacak kaynağın kullandırılması ile uygulamaya ve denetime ilişkin usul ve esaslarını belirleme hususunda Cumhurbaşkanının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkrada yer alan "…Cumhurbaşkanı…" ibaresi dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır.

32. Maddenin üçüncü fıkrasında da birinci fıkrada yer alan nihai hesap açma tarihini öne çekmeye veya 31/12/2023 tarihine kadar uzatmaya yine Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır. Anılan fıkrada yer alan "…Cumhurbaşkanı…" ibaresi de dava konusu bir diğer kuralı oluşturmaktadır.

33. Dava konusu dördüncü fıkra ise Bakanlığın veri ve bilgi talebini düzenlemektedir. Kurala göre Bakanlık bu maddenin uygulanması kapsamında gerekli veri ve bilgiyi TCMB'den ve bankalardan talep edebilecek, TCMB veya bankalar da talep edilen veri ve bilgiyi Bakanlığın belirleyeceği şekil ve süre içerisinde vermekle yükümlü olacaklardır. Ayrıca veri ve bilginin birinci fıkrada belirtilen amaç çerçevesinde Bakanlığa verilmesinde diğer kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler uygulanmayacaktır.

2. Birinci Fıkra

a. İptal Talebinin Gerekçesi

34. Dava dilekçesinde özetle; kur artışlarına karşı gerçek kişilerin desteklenmesi amacıyla yapılan harcamaların kamu gideri olarak değerlendirilemeyeceği, dava konusu kural nedeniyle vergi yükümlüsü olan gerçek kişilerden mevduat ve katılma hesabı bulunmayanların bu hesaplara sahip gerçek kişileri finanse etmek zorunda kaldığı, faydası tüm topluma yayılmayan destek ödemesinin vergiler vasıtasıyla karşılandığı, bu bakımdan kuralda kamu yararı amacının bulunmadığı gibi kuralın sosyal adaletsizliklere neden olduğu, Bakanlık bütçesinin bütçe kanununun öngörmediği bir harcama için kullanıldığı, düzenlemenin genel çerçevesinin çizilmediği ve keyfi uygulamalara karşı güvence içermediği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 35., 73., 87., 90., 123. ve 167. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasaya Aykırılık Sorunu

i. Fıkranın "…ve nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek eklemeye…" Bölümü

35. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 161. maddesi yönünden incelenmiştir.

36. Bütçeler genel olarak belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan belgelerdir. Bununla birlikte bütçe kanunları, yasama organı tarafından yürütme organına yıllık olarak kamu gelirlerinin toplanması ve giderlerin yapılması için yetki ve izin verilmesini düzenleyen kanunlardır. Yürütmeye verilen bu izin ve yetki, özünde yasama organının halktan aldığı bütçe hakkının gereğidir (AYM, E.2020/33, K.2023/161, 28/9/2023, § 12).
37. Anayasa'nın 87. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) görev ve yetkileri

arasında kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmanın yanında bütçe kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek sayılmıştır. Anayasa'nın 88. maddesinde kanunların TBMM'de teklif, görüşülme usul ve esasları düzenlenirken bütçe kanunlarının görüşülme usul ve esasları 161. maddede ayrıca düzenlenmiştir. Bu maddeyle bütçe kanun tekliflerinin görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurulda üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiştir. Anayasa'nın 89. maddesinde de Cumhurbaşkanına bütçe kanunlarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderme yetkisi tanınmamıştır.

38. Anayasa'nın anılan maddeleri incelendiğinde anayasa koyucunun bütçe kanunlarına diğer kanunlara nazaran özel bir önem atfettiği anlaşılmaktadır. Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik olarak düzenlenen bu iki kanunlaştırma yönteminin doğal sonucu olarak olağan kanun ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe kanunu ile düzenlenmesi mümkün olmadığı gibi mevcut kanun hükümlerinin bütçe kanunuyla değiştirilmesi veya kaldırılması da mümkün değildir. Bu durum Anayasa'nın 161. maddesinde "Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz" denilmek suretiyle açık bir şekilde ifade edilmiştir.

39. Anayasa'nın anılan maddesinin birinci fıkrasında "Kamu idarelerinin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır", dördüncü fıkrasında "Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır. Geçici bütçe kanununun da çıkarılamaması durumunda, yeni bütçe kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesi yeniden değerleme oranına göre artırılarak uygulanır.", yedinci fıkrasında ise "Merkezî yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek tutarın sınırını gösterir. Harcanabilecek tutarın Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle aşılabileceğine dair bütçe kanununa hüküm konulamaz." hükümlerine yer verilmek suretiyle kamu idarelerinin harcamalarının yıllık bütçeler ile yapılacağı ve bütçelerle verilen ödeneğin idarelerin harcayabileceği sınırı gösterdiği belirtilmiş ve harcanabilecek tutarın aşılabileceğine dair bütçe kanunuyla dahi Cumhurbaşkanına yetki verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bütçe kanunlarının harcanabilecek sınırı göstermesi gerekliliği, ödenek tutarlarının önceden belirlenmesini ve bu doğrultuda izin verilmesini zorunlu kılmaktadır. Bütçe kanununun ve geçici bütçenin çıkarılamaması durumunda dahi kamu idarelerinin harcamaları serbest bırakılmamakta, önceki yıl bütçesiyle bir bağlantı kurularak harcamalar sınırlandırılmaktadır.

40. Maddenin ikinci fıkrasında ise mali yıl başlangıcı, merkezî yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usullerin kanunla düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

41. Bu itibarla Anayasa'nın anılan hükümleri gözetildiğinde kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu idare ve kurumlarının harcamalarının önceden izin verilen yıllık bütçe kanunlarıyla yapılması gerekmektedir.

42. Dava konusu kuralda Bakana TCMB'ye nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek ekleme yetkisi verilmektedir.

43. Bu itibarla kural, bütçe kanununda öngörülmeyen bir kamu giderinin gerçekleştirilmesine imkân sağlamaktadır. Bu durum ise kamu harcamalarının önceden izin alınarak yıllık bütçelerle

yapılması ilkesine ve yasama organının halk adına harcama yapma yetkisinin Bakana devredilmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu itibarla kural bütçe hakkına aykırılık oluşturmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. Kural, Anayasa'nın 87. ve 161. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 35., 73., 90., 123. ve 167. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

ii. Fıkranın Kalan Kısmı

45. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

46. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararı amacını gerçekleştirmek amacıyla yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesince kamu yararı konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan kamu yararı kavramının Anayasa'da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2018/138, K.2019/94, 24/12/2019, § 7; E.2022/34, K.2024/16, 23/1/2024, § 40).

47. Anayasa'nın 167. maddesinin birinci fıkrasında "Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır;..." düzenlemesine yer verilmek suretiyle devlet, ekonomik hayatın işleyişini düzenlemek, gerektiğinde bu alana müdahale etmek hususunda görevli kılınmıştır (AYM, E.2018/93, K.2021/69, 13/10/2021, § 33; E.2022/34, K.2024/16, 23/1/2024, § 41).

48. Devlet, tasarrufları ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak, biriken tasarrufların millî ekonominin gereklerine göre kullanılmasını sağlamakla görevli olup bu görevini yerine getirebilmek için para ve kredi piyasalarını düzenleme ve denetleme gereksinimi duyabilir ya da bu sistemi yönlendirebilir. Devletin para, kredi ve sermaye politikalarının oluşmasında ve belirlenmiş politikaların uygulanması konusunda sahip olduğu ekonomik görevlerini ve amaçlarını gerçekleştirebilmesi için ulusal ekonominin gereklerine uygun olarak düzenlemeler yapmak, bunları değiştirmek ve kaldırmak anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun yetkisindedir (AYM, E.2018/93, K.2021/69, 13/10/2021, § 34; E.2022/34, K.2024/16, 23/1/2024, § 42).

49. Kuralda belli dönemde gerçek kişiler adına açılan Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarına aktarılmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına nakit kaynak aktarmak üzere Bakana yetki verilmiştir. 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere kuralın Türk lirası araçlara olan talebin artırılması, finansal piyasaların daha etkin bir şekilde işlemesi, finansal piyasalarda derinliğin artırılması, ürün çeşitliliğinin teşvik edilmesi ve bu suretle finansal sektörün ve ulusal ekonominin sağlıklı gelişimine katkıda bulunulması amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın kamu yararı amacına yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

50. Diğer yandan Bakana 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (1) numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 217. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde finansal piyasalara ilişkin yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri izlemek değerlendirme, finansal sektörü geliştirici ve finansal istikrarı güçlendirici çalışmalar yapma görevi verilmiştir. Bu bağlamda Bakana verilen TCMB'ye nakit kaynak aktarma yetkisinin finansal istikrara katkı sağlamak ve gerçek kişilerin mevduat ve katılma hesaplarının getirilerini kur artışlarına karşı desteklemekle sınırlı olduğu gözetildiğinde kuralın kapsam ve içerik itibarıyla belirsiz olduğu da söylenemez.

51. Öte yandan anayasa koyucu para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici önlemlerin alınmasını devlete ödev olarak yüklemiştir. Sosyal veya ekonomik bazı ihtiyaçlar ile devlete yüklenen diğer yükümlülüklerin varlığı anılan piyasalara müdahale yapılmasını zorunlu kılabileceği gibi bu durum bizatihi piyasaların sağlıklı ve düzenli şekilde işlemesi için gereken tedbirleri almak suretiyle de gerçekleşebilir.

52. Dava konusu kuralla kur artışlarına karşı Türk lirası aleyhine bozulan piyasa dengesinin yeniden oluşturulmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu yararı amacına yönelik olduğu anlaşılan kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmadığı gibi kuralla belli dönemde hesap açtıran gerçek kişilerin Türk lirası hesaplarının kur artışlarına karşı korunması devletin Anayasa'nın 167. maddesinden kaynaklanan pozitif yükümlülüğüne herhangi bir aykırılık oluşturmamaktadır.

53. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 167. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 7. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 167. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 7. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 10., 13., 35., 73., 87., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. İkinci Fıkrada Yer Alan "…Cumhurbaşkanı…" İbaresi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

54. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin genel çerçevesinin belirlenmediği, bu durumun hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ile yasama yetkisinin devredilmezliği ilkeleriyle bağdaşmadığı, keyfî uygulamalara ve ayrımcılığa yol açabileceği, kuralın mülkiyet hakkıyla ilgili olduğu, usulüne uygun yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla bağdaşmadığı, ekonomik ve mali sorunlara yol açmak suretiyle millî ekonominin zarar görmesine ve kişilerin ve toplumun refahının düşmesine neden olacağı, ayrıca bu hususların Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri arasında olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 35., 90., 104., 123. ve 167. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

55. 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin ikinci fıkrasında bu madde kapsamında ödenecek destek tutarını ve hesaplama yöntemini, destekten yararlanacak gerçek kişi kapsamını, hesap türlerini, vadelerini, limitlerini, hesapların vadeden önce kapatılması durumunda yapılabilecek kesintiler ile bu kesintilerin Bakanlığa aktarılmasını, madde kapsamında destek olarak aktarılacak kaynağın kullandırılması ile uygulamaya ve denetime ilişkin usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğu hükme bağlanmış olup anılan fıkrada yer alan "... Cumhurbaşkanı..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

56. Finansal istikrara katkı sağlama ve gerçek kişilerin mevduat ve katılma hesaplarının getirilerini kur artışlarına karşı destekleme amacı taşıyan kuralın uygulanmasında esaslı unsur olarak nitelendirilebilecek hususlarda genel çerçevenin çizilmediği bu konuda Cumhurbaşkanına çok geniş bir takdir alanının bırakıldığı anlaşılmaktadır.

57. Bu itibarla kural kapsamında yapılacak destek uygulamasına ilişkin temel ilke ve esasların kanunda düzenlenmeksizin bu konudaki yetkinin doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılmasının yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır.

58. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Dört üye bu görüşe katılmamıştır. [Üye adları derlemeye alınmamıştır.]

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 5. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 10., 13., 35., 90., 104., 123. ve 167. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

4. Üçüncü Fıkrada Yer Alan "...Cumhurbaşkanı..." İbaresinin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

59. Dava dilekçesinde özetle; 7351 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle 4749 sayılı Kanun'a eklenen geçici 35. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresine yönelik gerekçelerle

kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 13., 35., 90., 104., 123. ve 167. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

60. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Yasal düzenlemeye dayanarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir gibi niteliksel gereklilikleri karşılaması koşuluyla mahkeme içtihatları ve yürütmenin düzenleyici işlemleri ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Esas olan muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır.

61. 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin birinci fıkrasında gerçek kişiler adına bankalar nezdinde 21/12/2021 ve 31/12/2022 tarihleri arasında açılan Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarıyla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir.

62. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında ise birinci fıkra kapsamında yer alan nihai hesap açma tarihini öne çekmeye veya 31/12/2023 tarihine kadar uzatmaya Cumhurbaşkanının yetkili olduğu hükme bağlanmış olup söz konusu fıkrada yer alan "…Cumhurbaşkanı…" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

63. Maddeyle öngörülen uygulamanın finansal piyasa üzerinde doğuracağı sonuçların ve ülke genelinde tasarruf eğilimine olan etkilerinin değerlendirilmesine ve buna göre strateji belirlenmesine imkân tanımak amacıyla Cumhurbaşkanına nihai hesap açma tarihini öne çekme veya kanunla açık bir şekilde belirlenmiş nihai hesap açma tarihini bir yıl uzatma yetkisinin verildiği anlaşılmaktadır.

64. Ekonomik olayların niteliği, gelişen koşul ve durumlara göre hızlı bir şekilde karar alınmasının önemi, geçici 35. maddede öngörülen uygulamanın etkinliğinin artırılmasına katkı sağladığı gibi uygulamada ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi hâlinde belirtilen tarihten önce uygulanmasından vazgeçilmesi suretiyle genel olarak ekonomik dengenin sağlanmasına katkı sunduğu, bu yönüyle kuralın kamu yararı amacına yönelik olduğu da gözetildiğinde kuralla Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin hukuki belirlilik ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

65. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüşse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 7. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 10., 13., 35., 90., 104., 123. ve 167. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

5. Dördüncü Fıkranın İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

66. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kural kapsamında Bakanlığın TCMB ve bankalardan talep edeceği veri ve bilgilerin kişisel verilere ilişkin olabileceği, ayrıca bu veri ve bilgilerin kişilerin mal varlığı değerleri kapsamında kalan ticari sırları, müşteri çevrelerini içerebileceği, kuralda bu tür verilerin nasıl toplanacağı, hangi verilerin elde edileceği, bu verilerin nasıl saklanacağı ve kimlerle paylaşılacağı konusunda herhangi bir güvenceye yer verilmediği, dolayısıyla kuralın keyfî olarak uygulanmaya müsait olduğu, bu durumun hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleriyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 13., 20., 35., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Fıkranın Birinci Cümlesi ile İkinci Cümlesinin "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya bankalar talep edilen veri ve bilgiyi Hazine ve Maliye Bakanlığının belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde vermekle yükümlü olup,..." Bölümü

67. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir" denilerek kişisel verilerin korunması özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

68. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.

69. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere "...adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler..." kişisel veri olarak kabul edilmektedir (AYM, E.2013/122, K.2014/74, 9/4/2014; E.2014/149, K.2014/151, 2/10/2014; E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; E.2014/180, K.2015/30, 19/3/2015; E.2015/32, K.2015/102, 12/11/2015).

70. Kurallar, Bakanlığın 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin uygulanması kapsamında TCMB ve bankalardan gerekli veri ve bilgiyi talep edebileceğini, talep edilen veri ve bilginin Bakanlığın belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde TCMB ve bankalar tarafından verilme yükümlülüğünü düzenlemektedir. Bakanlığın TCMB ve bankalardan talep edebileceği ve verilmesi zorunlu olan bilgilerin kişisel verileri de içerebileceği açıktır. Bu itibarla kuralda kişisel veri

niteliğindeki bilgilerin Bakanlığa verilmesi zorunluluğu öngörülmek suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirilmektedir.

71. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir. Buna göre kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebeplerine, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

72. Bunun yanı sıra Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının üçüncü cümlesinde kişisel verilerin "ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla" işlenebileceği belirtilmiş, aynı fıkranın dördüncü cümlesinde ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin "kanunla" düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

73. Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri uyarınca kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlamaya yönelik kanuni bir düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralın keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

74. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

75. Kanunilik ölçütüyle ilgili olarak kuralların belirliliği ve öngörülebilirliği değerlendirilirken kurallarla birlikte 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümlerinin sınırlama açısından yeterli bir kanuni dayanak olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

76. Anılan Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde "Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.", 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendinde "Veri sorumlusu: Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.", "Kabahatler" başlıklı 18. maddesinin (4) numaralı fıkrasında "Birinci fıkrada sayılan eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ... bünyesinde işlenmesi hâlinde, Kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek

kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılır ve sonucu Kurula bildirilir.” ve geçici 1. maddesinin (5) numaralı fıkrasında “Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde, kamu kurum ve kuruluşlarında bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili koordinasyonu sağlamak üzere üst düzey bir yönetici belirlenerek Başkanlığa bildirilir.” hükümlerine yer verilmiştir.

77. Kanun’un 28. maddesinde bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hâller sayılmış olup kuralda düzenlenen veri ve bilgilerin istisna sayılan hâller kapsamında yer almadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla Bakanlığın finansal istikrara katkı sağlamak ve gerçek kişilerin mevduat ve katılma hesaplarının getirilerini kur artışlarına karşı desteklemek amacıyla TCMB ve bankalardan talep edebileceği kişisel veri niteliğindeki bilgiler açısından anılan Kanun’da yer alan güvencelerin uygulanacağı anlaşılmaktadır.

78. Bunun yanı sıra Kanun hükümleri belirli ve öngörülebilir düzenlemeler içermektedir. Bu yönüyle kurallarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamada söz konusu Kanun hükümlerinin kanuni dayanak olarak değerlendirilebileceği açıktır.

79. Kuralların Anayasa’nın 167. maddesiyle devlete yüklenen para, kredi, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlama yükümlülüğü kapsamında 4749 sayılı Kanun’un geçici 35. maddesinin uygulanması amacıyla Bakanlığın TCMB ve bankalardan veri ve bilgi alınmasını öngördüğü gözetildiğinde anayasal anlamda meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

80. Öte yandan piyasaların sağlıklı ve düzenli şekilde işlemesinin sağlanması amacıyla kuralla getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanmadığı söylenemez. Dolayısıyla kuralların demokratik toplum düzeninin gerekleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

81. Kurallarda öngörülen sınırlamanın ölçülülük ilkesi kapsamında yukarıda belirtilen amaca ulaşma bakımından elverişli olmadığı ve -kanun koyucunun takdir yetkisi de dikkate alındığında- amaca ulaşmak için en hafif tedbiri öngörmediği ve bu yönüyle gerekli olmadığı söylenemez.

82. Diğer yandan 6698 sayılı Kanun’un 7 ila 18. maddelerinde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi, bu verilerin aktarılması, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü, ilgili kişinin hakları, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler, veri sorumlusuna başvuru, Kişisel Verilerin Korunması Kuruluna şikâyet, veri sorumluları sicili ile kişisel verilere ilişkin suçlar ve kabahatlerle ilgili hususlar düzenlenmiştir. Dolayısıyla kurallarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamada söz konusu Kanun’un anılan hükümlerinin kişisel verilerle ilgili bilgilendirme, bu bilgilere erişme, verilerin amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, verilerin güvenliğinin sağlanması hususlarında gerekli güvenceleri içerdiği anlaşılmaktadır.

83. Bu itibarla Bakanlığın 4749 sayılı Kanun’un geçici 35. maddesinin uygulanması kapsamında TCMB ve bankalardan gerekli veri ve bilgiyi talep edebilme, talep edilen veri ve bilginin Bakanlığın belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde verilmesini öngören kurallarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamada kişilere yüklenen külfet ile elde edilmek istenen kamusal yarar arasında orantısızlık bulunmadığı ve bu yönüyle sınırlamanın ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

84. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüşse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.
Kuralların Anayasa'nın 7., 35., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ii. Fıkranın İkinci Cümlesinin Kalan Kısmı

85. Dava konusu kuralda veri ve bilginin birinci fıkrada belirtilen amaç çerçevesinde Bakanlığa verilmesinde diğer kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümlerin uygulanmayacağı öngörülmek suretiyle TCMB ve bankalar yönünden kategorik ve istisnasız bir bilgi verme zorunluluğu getirilmektedir.

86. Bu yönüyle kural TCMB ve bankaların başka kanunlarda belirli konularda bilgi ve belge vermekten imtina etmelerine imkân tanıyan ya da bilgi ve belge vermemelerini zorunlu kılan hükümleri bertaraf etmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede mahremiyet ve güven ilkesine dayanan bankacılık sırlarına veya ticari sırlara dair bilgilerin diğer kanunlarda yer alan hükümler gözönünde bulundurulmaksızın, istisnasız ve kategorik bir şekilde Bakanlığa verilmesinin zorunlu tutulması başta mülkiyet hakkı olmak üzere diğer temel hak ve özgürlükler yönünden ortaya çıkabilecek sınırlamalar yönünden de herhangi bir güvence içermemektedir (benzer yönde AYM, E.2021/28, K.2024/11, 18/1/2024, § 22).

87. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 7., 35., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 17. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

88. Dava dilekçesinde özetle; gerçek kişilerin döviz mevduat ve döviz cinsinden katılım hesaplarının Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarına dönüşmesi hâlinde sağlanacak desteğe ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla TCMB tarafından 21/12/2021 tarihli ve 31696 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de tebliğin yayımlandığı, söz konusu tebliğ ile benzer konuyu düzenleyen 7351 sayılı Kanun'un 12. maddesinin yürürlüğe konulduğu, dava konusu kuralla anılan maddenin yürürlük tarihinin geçmişe etkili kılındığı, bu durumun kanunların geriye yürümezliği ilkesini ihlal ettiği, tebliğin hukuki geçerliliğe sahip olabilmesi için dayanacağı bir kanun hükmünün var olması gerektiği, kuralla söz konusu maddenin yürürlüğünün geriye yürütülmesinin fonksiyon

gaspına neden olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 6. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

89. 7351 sayılı Kanun'un 17. maddesi yürürlük maddesi olup dava konusu kuralla anılan Kanun'un 12. maddesiyle düzenlenen 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin 21/12/2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmüştür.

90. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi de hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir. Hukuk devletinde güven ve istikrarın korunabilmesi için kural olarak kanunlar, yürürlüğe girdiği tarihten sonraki olaylara uygulanır. Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca kanunlar kamu yararının ve kamu düzeninin gerektirmesi, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi bazı istisnai durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır (AYM, E.2017/21, K.2020/77, 24/12/2020, § 267).

91. Kural, yürürlüğe girdiği tarihten önceki işlemlere uygulanmak suretiyle geriye yürütülmüş ise de kuralın Türk lirası araçlara olan talebin artırılması, finansal sektörün ve ulusal ekonominin sağlıklı gelişimine katkıda bulunulması amacına yönelik olarak ihdas edildiği, dolayısıyla kamu yararı ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla yapılan düzenlemenin geriye yürütülmesinde hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir yön bulunmadığı anlaşılmaktadır.

92. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

93. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

94. [Özetlenmiştir] Bu kapsamda 7351 sayılı Kanun'un; 11. maddesiyle 4735 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddenin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarında yer alan ibarelerin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkraların kalan kısımlarının; 12. maddesiyle 4749 sayılı Kanun'a eklenen geçici 35. maddenin ikinci fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın kalan kısmının, 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

95. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

96. 4735 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesinin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkraları ile 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin birinci fıkrasının "...ve nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek eklemeye..." bölümü ile ikinci fıkrasının iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

97. [Özetlenmiştir] Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir. 4749 sayılı Kanun'un geçici 35. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinin "...veri ve bilginin birinci fıkrada belirtilen amaç çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığına verilmesinde diğer kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler uygulanmaz." bölümüne yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin koşulları oluşmadığından; iptal hükümlerinin yürürlüğe girmeleri ertelenen bölüm ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin bu erteleme nedeniyle; iptal talepleri reddedilen bölüm, ibare, cümle ve bende ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin ise iptal talepleri reddedildiğinden REDDİNE; 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen beşinci cümlede yer alan "...yüzde ellisi..." ibaresine ilişkin yürürlüğün durdurulması talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA 6/3/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

19/1/2022 tarihli ve 7351 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 2. maddesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinin (4) numaralı fıkrasına eklenen beşinci cümlede yer alan "...yüzde ellisi..." ibaresine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

B. [Özetlenmiştir] 11. maddesiyle 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na eklenen geçici 5. maddenin; dördüncü fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı...", beşinci fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı tarafından düzenlemeler...", altıncı fıkrasında yer alan "...idareler tarafından bu maddeye uygun olarak ilgili mevzuatında düzenleme..." ve yedinci

fıkrasında yer alan "...ilgili kuruluş veya üst birliğin mevzuatında düzenleme..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALLERİNE dört üyenin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA; anılan fıkraların kalan kısımlarının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE; iptal hükümlerinin KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 12. maddesiyle 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 35. maddenin;

1. Birinci fıkrasının; a. "...ve nakit kaynak aktarımı için Bakanlık bütçesinde mevcut ya da yeni açılacak tertiplere ödenek eklemeye..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE, b. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. a. İkinci fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, dört üyenin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE, b. İkinci fıkrasının kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. Üçüncü fıkrasında yer alan "...Cumhurbaşkanı..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,
4. Dördüncü fıkrasının; a. Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE, b. İkinci cümlesinin; i. "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya bankalar talep edilen veri ve bilgiyi Hazine ve Maliye Bakanlığının belirleyeceği şekil ve süreler içerisinde vermekle yükümlü olup,..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE, ii. Kalan kısmının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. 17. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

6/3/2025 tarihinde karar verildi.